

Populärvetenskaplig rapport över arkeologisk undersökning vid Björkå 2016 inom gravfältet Raä 19 i Överlännäs socken.

**Rapportnummer 2017:8
Ola George**

Länsstyrelsens dnr: 431-5168-16
Länsmuseets dnr: 2016/162
Författare: Ola George
Län: Västernorrland
Landskap: Ångermanland
Kommun: Sollefteå
Socken: Överlänäs
Riksantikvarieämbetets nr för Överlänäs socken:19
Projektledare: Ola George
Undersökande institution: Murberget Länsmuseet Västernorrland
Box 34, 871 21 Härnösand
Förvaring av fynd och dokumentationsmaterial: Allt material förvaras på Murberget
Länsmuseet Västernorrland
Höjd över havet: 15-16 meter.
Undersökningstid: 29-31/8, 1/9-2016.

Murberget Länsmuseet Västernorrland
Box 34
871 21 Härnösand
www.murberget.se

Populärvetenskaplig arkeologisk undersökning vid Björkå 2016 inom gravfältet Raä 19 i
Överlänäs socken.
Murberget Länsmuseet Västernorrland. Rapport 2017:8

© Murberget Länsmuseet Västernorrland, Ola George
Härnösand 2017
Foto: Murberget

ISSN 2000-0111

För att undersöka vilka sammanhang som Björkåbruksgravfältet i Överlänns uppstod genomförde Murberget Läns museet Västernorrland en mindre undersökning 2016. Undersökningen blev möjlig genom medel från Björkå AB fornminnesfond och egeninsatser från Murberget.

Fornlämningen är det största höggravfältet i länet och representerar något annat än ett vanligt gårdsgravfält där antalet gravar sällan överstiger 10.

Syftet med undersökningen var att sätta in gravfältet i ett sammanhang och försöka ta reda på varför gravfältet etablerades på platsen. Undersökningen var därför inriktad på att se om det inom gravfältet fanns boplatslämningar eller spår av hantverk eller handel.

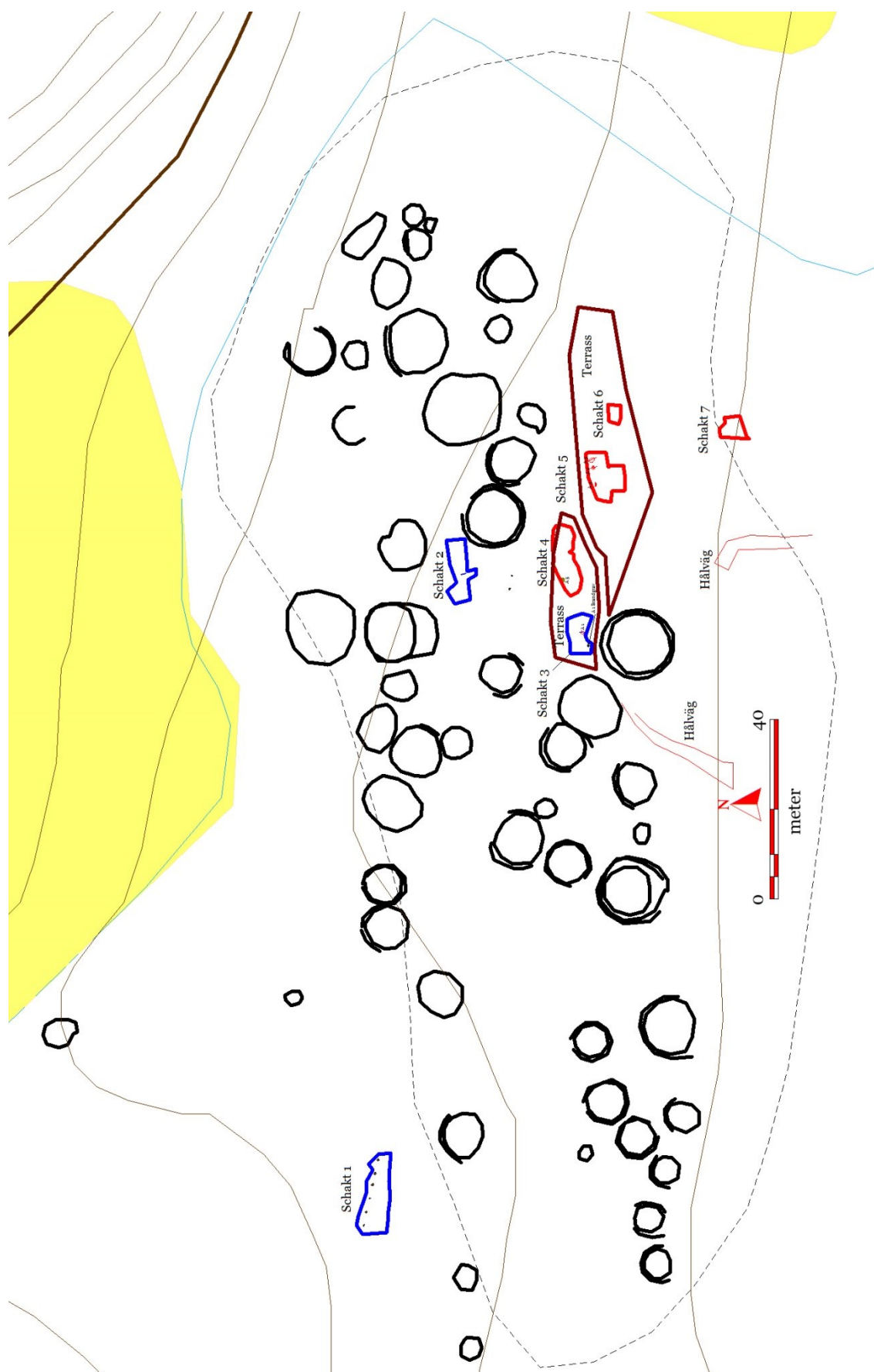
Figur 1. Översiktskarta med platsen för gravfältet i Björkåbruk markerad med röd pil.

Figur 2. Översiktsbild av gravfältet väster om undersökningsområdet. Foto från öster.

Figur 3. Översiktsbild av gravfältet nordväst om undersökningsområdet. Foto från sydöst.

Figur 4. Översiktskarta av gravfältet. Schakten som grävdes 2014 har blåa linjer, schakten som grävdes 2016 har röda linjer.

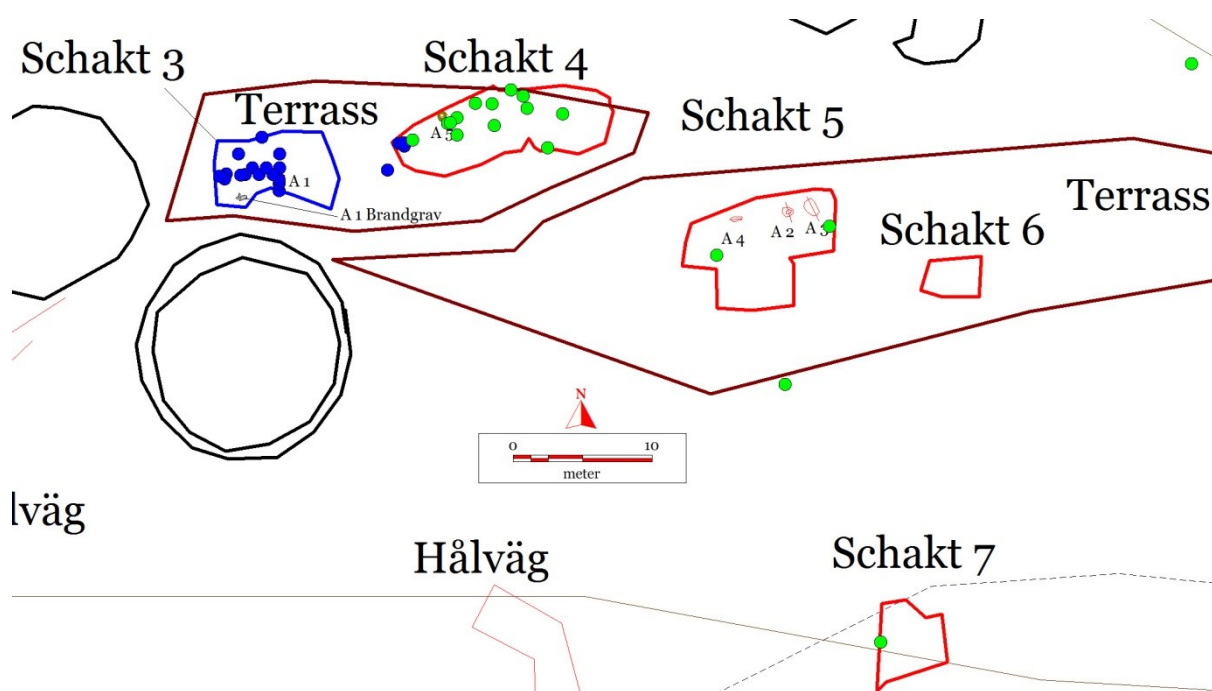
Figur 5. Schakt4 efter autorvning. Foto från väster.

Figur 6. Kokgropen i profil. Foto från öster.

Det fyndmaterial som troligen är från järnåldern bestod av spikar, järnfragment, en nitbricka, en borrh, slagen flinta och ett metallbleck (troligen av silver). Flera fynd som visar på aktiviteter under historisk- modern tid finns också representerade i form av en ornerad knapp, en blykula och delar av ett fat av glaserat rödgods.

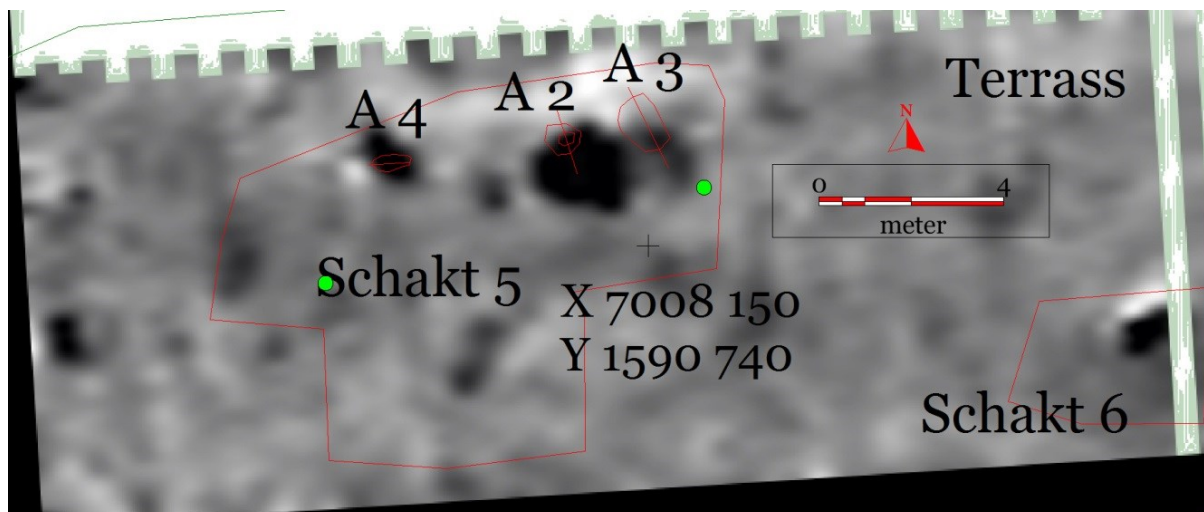
Bland fynden finns föremål som tyder på hantverk i någon form som järnfragment, spikar, nitbricka och en borrh. Under föregående undersökning 2014 påträffades också fynd som indikerar hantverk i form av en kniv, båtnitar, brickor, ett möjligt ämnesjärn och ett hyvelblad. Båtnitarna, nitbrickorna, ämnesjärnet, kniven, hyvelbladet och borren kan möjligen tala för att båtar byggts på platsen.

Figur 7. Schakt och anläggningar. Schakt 3 grävdes 2014 och schakten 4, 5, 6 och 7 grävdes 2016. Fyndspridningen visar klart på en koncentration i norra delen av schakt 3 och 4.

En kartering med magnetometer genomfördes 2010. En magnetometer mäter avvikelser i jordens magnetism. Resultatet från karteringen åskådliggörs bäst genom en bild där de olika värdena framträder i olika färger, exempelvis grått, vitt och svart.

De avvikelser som syns inom gravfältet är fåtaliga. Rester efter ett sentida stängsel som löpt tvärs igenom gravfältet syns tydligt, troligen är det både järntråd, märlor och stenskodda stolphål som ger utslag. På det sydligaste karterade området syns en större svart formation där schakt 5 grävdes, den största formationen visade sig vara en kokgrop (anläggning 2). Avvikelser med svarta/vita utslag indikerar oftast större järnföremål.

Figur 8. Schakt 5 med anläggningar och fynd med bakgrund av magnetometerkarteringen.

Upptäckten av en kokgrop, rester efter härदार, ett stolphål och skärvsten i gravfältets sydöstra delar visar på aktiviteter i området under folkvandringstid. Träkol från anläggningarna 2 och 5 daterades med hjälp av C-14 analyser.

Anläggningarna föregår de hittills undersökta gravarna med några århundraden.

Frågan är om de nu påträffade anläggningarna representerar en tidig gårdsbebyggelse eller bara enstaka aktiviteter på platsen. Att kokgropen fortfarande markerades av en liten grop i markytan talar för att platsen inte använts alltför intensivt. I annat fall borde gropen ha fyllts igen.

Fynden från både 2014 och 2016 års undersökningar koncentreras till norra delarna av schakten 3 och 4. Flera av fynden som nitar, brickor, en kniv, ett hyvelblad, ett eventuellt ämnesjärn och en borrhindikerar att hantverk bedrivits där. Ytan norr om schakten 3 och 4 skulle därför vara intressant att undersöka vidare. Stolphålet i schakt 4 kan mycket väl ingå i en huskonstruktion men det kan även vara rester efter en stolpe med oviss funktion som rests på platsen.

Fragment av ett fat av glaserat rödgods, en ornerad knapp och möjligen även en nyckel (som hittades 2014) visar på aktiviteter under historisk tid.

Vill du veta mer?

George, O. 2016. Arkeologisk undersökning vid Björkå 2016 inom gravfältet Raä 19 i Överlänäs socken. Murberget Läns museet Västernorrland. Rapport 2017:3

Länk till rapporten:

http://collectiveaccess.murberget.se/media/ylm_ca_system/images/1/7/5/4/53167_ca_object_representations_media_175413_original.pdf